

Opetushallitus  
[kirjaamo@oph.fi](mailto:kirjaamo@oph.fi)

### Lausuntopyyntönne 29.9.2017 OPH-2152-2017

## JULKISTEN JA HYVINVOINTIALOJEN LIITTO JHL RY:N LAUSUNTO KASVATUS- JA OHJAUS- ALAN PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOKSESTA

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon perusteista. Opetushallituksen lausuntopyyntö koskee kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon perusteiden työelämälähtöisyyttä, tutkinnon osia ja niiden muodostumista, sekä tutkinnon ammattitaitovaatimuksia.

JHL ottaa lausunnossaan kantaa ensin yleisesti kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon perusteisiin, minkä jälkeen käydään läpi kunkin tutkinnon osan muutosehdotukset yksityiskohtaisesti. JHL kiinnittää lausunnossaan professionaalisiin ammattitaitovaatimuksiin koskevien ehdotusten ohella erityistä huomiota tutkinnon osien työoikeuksiin, työturvallisuutta sekä yhdenvertaisuutta koskeviin ammattitaitovaatimuksiin. JHL:n näkemyksen mukaan kunkin alalle valmistuneen opiskelijan on tunnettava työturvallisuutta sekä työelämän oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat perusasiat. Myös asiakkaiden ja kollegoiden tasavertainen kohtelu sekä moninaisuuden kunnioittaminen kuuluu työelämän perusvaatimuksiin. JHL näkee myönteisenä sen, että tasavertainen kohtelu ja ammattietiikan mukainen toiminta on huomioitu useassa tutkinnon osassa.

### Yleistä

Kasvatusta ja ohjausalan perustutkinto tarjoaa laaja-alaisen johdatuksen kunkin tutkinnon osaamisalan perusvalmiuksiin. Ammattikoulutuslain (531/2017) mukaisesti perustutkinnon tehtävänä on varmistaa opiskelijalle alan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet sekä erikoisosaaminen yhdellä työelämän osa-alueella. Erikoisosaamisen vahvistamiseen pyritään tarjoamalla valinnaisia tutkinnon osia. Ammattitutkinto puolestaan antaa perustutkintoa syvällisemmän ammatillisen osaamisen ja käytännössä pätevöittää moniin ammatteihin, kuten koulunkäynninohjaajan tai perhepäivähoitajan työhön.

Perustutkinnon laaja-alaisuus on JHL:n näkemyksen mukaan perusteltua, sillä se johdattaa pääasiassa perusopetuksesta valmistuneet opiskelijat ammattialan perusteisiin monipuolisesti. Samalla perustutkinto ja ammattitutkinto on kuitenkin pidettävä selkeästi erillään toisistaan. Perustutkinnon laaja-alaisuus ei voi korvata ammattitutkinnon tarjoamaa alan syvällisempää ammattiin perehdyttävää osaamista. JHL näkee perusteltuna että koulunkäynninohjaajaksi tai perhepäivähoitajaksi pätevöityvät ammattitutkinnot ovat selkeästi perustutkinnoista erillisiä.

JHL lähtökohtaisesti kannattaa esitettyä kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon muodostumisen tapaa, vaikka esittääkin harkittavaksi tukea tarvitsevan ohjaamisen tutkinnon osaa pakolliseksi kaikille kolmelle osaamisalalle.

JHL myös tukee lähtökohtaisesti esitettyä kolmea *nuoriso- ja yhteisöohjauksen, varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan sekä kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisalaa*. Jälkimmäisen suhteen JHL kuitenkin esittää osaamisalan nimen tarkentamista muotoon *"Viittomakielen ja kommunikaation osaamisala"*, sillä viittomakieli on osaamisalan keskeisin oppiaine ja viittomakieli on merkittävän väestöosan tunnustettu kieli, ei vain kommunikaation väline.

Vaikka valinnaisten tutkinnon osien tarjoaminen mahdollistaa yksilöllisen opintopolun, ei valinnaisten tutkinnon osien suppeahko 35 osaamispisteen laajuus käytännössä mahdollista eri ikäryhmien kanssa työskentelyä. Lapsen ilmaisun ohjaamisen tai ikääntyvien toiminnan ohjaaminen muodostavat kumpikin 20 osaamispisteen laajuuden kokonaisuuden, joka lähinnä johdattaa teemaan mutta ei perehdytä. Siten lastenohjaajan tai nuorisonohjaajan tehtävät rajoittuvat määrätyn ikäryhmän ohjaamiseen, mikä rajoittaa työllistymistä.

Ammattitaitovaatimukset on määrä osoittaa kunkin alan päivittäisissä työtehtävissä toimimalla. Työympäristössä tapahtuma ammattitaidon osoittaminen on monessa suhteessa perustelua. Toisaalta laajat tutkintovaatimukset ja erityisesti tiedolliset kompetenssit on vaikea osoittaa työympäristössä. Siksi JHL näkeekin, että perustutkinnon haastavat tiedolliset sisällöt, jotka koskettavat esimerkiksi alan lainsäädännön ja sopimusten osaamista tai teoreettista osaamista tulisi pääsääntöisesti osoittaa muuten kuin työssäolojaksolla. Näin varmistetaan tasalaatuinen ja riittävän korkea ammattitaito. Tämä olisi huomiotava kaikkien tutkinnon osien ammattitaitojen osoittamistapojen ohjeistuksessa. Käytännön työtehtävien hallinta on puolestaan luontevaa ja perustelua osoittaa näytöllä työympäristössä.

## **Yksityiskohtaiset muutosehdotukset**

### **2.1 Ammatillinen kohtaaminen, kasvatus ja ohjaaminen, 15 osp**

*Opiskelija toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden ja työyhteisöjen kanssa*

- Kohdassa 1 "opiskelija 'kohtaa' ammatillisesti asiakkaita sekä työyhteisön jäseniä". Tyydyttävän tason saavuttamiseen riittää, että opiskelija kohtaa asiakkaita sekä työyhteisön jäseniä ammatillisesti. Sen sijaan hyvän ja kiitettävän tason saavuttaminen edellyttää asiakkaiden ja työyhteisön jäsenten "yhdenvertaista" ja "arvostavaa kohtaamista". *JHL:n mukaan jo tyydyttävän arvosanan saavuttamiseksi opiskelijalta tulisi edellyttää asiakkaiden ja työyhteisön jäsenten ammatillista ja yhdenvertaista kohtaamista*. Kasvatus- ja ohjausalalle valmistuvalta on edellytettävä kaikissa tilanteissa yhdenvertaisuuden kunnioittamista.

*Opiskelija huolehtii yksilön ja ryhmän hyvinvoinnista ja turvallisuudesta*

- Työturvallisuutta käsittelevässä kohdassa 3 on ristiriitaisuutta. Tyydyttävän tason saavuttamiseksi opiskelijan on noudatettava työympäristön turvallisuusasiakirjoja. Kiitettävän tason saavuttamiseksi opiskelijan on toimittava työympäristön turvallisuusasiakirjojen mukaisesti, ennakoitava työpaikkansa turvallisuuteen liittyviä vaaroja sekä tiedotettava havaitsemistaan vaaratekijöistä. Kuitenkin jo työturvallisuuslaki (739/2002) edellyttää, että työntekijän on aina ilmoitettava havaitsemistaan vaaratekijöistä. Opiskelijalta olisi siis kaikilla vaatimustasoilla edellytettävä työturvallisuutta koskevien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamista. Tämä sisältää jo lähtökohtaisesti vaaratekijöistä tiedottamisen. *Niinpä kohta olisi mahdollista muotoilla seuraavasti: "opiskelija noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita"*.

*Kiitettävän vaatimustason saavuttamisessa huomioitaisiin opiskelijan työturvallisuutta ja työhyvinvointia koskevat kehittämistaidot.*

*Opiskelija huolehtii yksilön ja ryhmän hyvinvoinnista ja turvallisuudesta*

- Kohdassa 6 opiskelija saavuttaa tyydyttävän ja hyvän vaatimustason, jos hän huomioi toiminnassaan asiakkaiden tavallisimpia sairauksia. Kiitettävällä tasolla vaaditaan sairauksien ja vammojen huomioimista. *JHL katsoo, että opiskelijalta tulisi vaatia kaikilla osaamistasoilla niin sairauksien kuin vammojen huomioimista.*

*Opiskelija toimii erilaisten yksilöiden kanssa kunnioittaen moninaisuutta*

- Ammattitaitovaatimuksessa huomioidaan hyvin kulttuurinen monimuotoisuus. Kulttuurisen moninaisuuden lisäksi kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaiset työskentelevät sukupuolisesti ja seksuaalisesti monimuotoisessa ympäristössä. *Siksi JHL esittää, että ammattitaitovaatimukseen lisättäisiin kohta ”opiskelija kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan”.*
- Lisäksi olisi huomioitava sukupuolisen moninaisuuden kunnioittaminen ja tasa-arvon edistäminen. Kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaiset ovat merkittävässä asemassa sukupuolia koskevien stereotyyppisten näkemysten purkamisessa. *JHL ehdottaakin, että ammattitaitovaatimukseen lisätään kohta ”opiskelija osaa toimia sukupuolineutraalisti”.*

*Opiskelija noudattaa työelämätaitoja*

- *JHL kiinnittää huomiota otsikon epäselvyyteen ja ehdottaa vaatimuksen kirjoittamista muotoon ”Opiskelija hallitsee työelämän perustaidot”.*
- Kohdassa 3 opiskelija tutustuu työpaikan työsuojelumääräyksiin ja noudattaa niitä. *JHL esittää, että hyvän ja kiitettävän tason saavuttamiseen olisi mielekästä lisätä vaatimus, että opiskelija osallistuu ohjautusti tai itsenäisesti työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittämiseen.*
- Kohdassa 4 opiskelijalta edellytetään työntekijätaitoja. Näitä taitoja ei kuitenkaan määritellä ja ammattitaitovaatimuksessa korostuvat pääasiassa työntekijän velvollisuudet. JHL esittää kyseisen kohdan uudelleen muotoilua seuraavasti: *”opiskelija tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa työntekijänä sekä ymmärtää alansa työehtosopimuksen merkityksen”. Arviointikriteereissä tyydyttävä taso edellyttäisi oikeuksien ja velvollisuuksien sisällön tuntemista ja tietoa alan työehtosopimuksen olemassaolosta, kiitettävä taso ymmärrystä oikeuksien ja velvollisuuksien sekä työehtosopimuksen merkityksestä.*

## **2.2 Ikääntyvien toiminnan ohjaaminen, 20 osp**

*Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita*

- Kohdassa 5 opiskelijalta edellytetään työympäristön toimintaohjeiden mukaista toimintaa. Yksiselitteisempi muotoilu olisi *”opiskelija noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita”.*

*Opiskelija ottaa toiminnassaan huomioon vastuun ohjattavien hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja yhteistoiminnasta*

- Kasvatus- ja ohjausalan ammattilaiset kohtaavat työssään myös väkivaltaisia asiakkaita. Siksi JHL esittää, että ammattitaitovaatimukseen lisätään kohta ”opiskelija tietää kuinka uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan”.

### **2.3. Kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen ohjaaminen, 20 osp**

*Opiskelija toimii työssään asiakaslähtöisesti asiakkaan itsemääräämisoikeutta huomioonottaen*

- Ammattitaitovaatimuksen otsikossa kuten myös kohdassa 1, opiskelijalta edellytetään asiakkaan itsemääräämisoikeuden huomioimista. JHL katsoo, että muotoilun tulisi olla yksiselitteisempi ja ehdottaa, että opiskelijalta edellytetään asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittamista kaikissa tilanteissa. Tämä olisi myös itsemääräämistä koskevan lainsäädännön mukaista.
- Yhdenvertainen kohtelu on olennainen osa kasvatus- ja ohjausalan ammattilaisen ammatitietoutta. JHL esittääkin ammattitaitovaatimuksen alle uuttaa kohtaa: opiskelija kohtelee asiakkaitaan ja työyhteisönsä jäseniä yhdenvertaisesti.

### **2.4. Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan aikuisen itsenäisen suoriutumisen ohjaaminen, 15 osp**

*Opiskelija työskentelee kasvatus- ja sosiaalialan säädösten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti.*

- Yhdenvertainen kohtelu on olennainen osa kasvatus- ja ohjausalan ammattilaisen ammatitietoutta. JHL esittääkin ammattitaitovaatimuksen alle uuttaa kohtaa: opiskelija kohtelee asiakkaitaan ja työyhteisönsä jäseniä yhdenvertaisesti.

*Opiskelija työskentelee huomioiden työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin*

- Kohdassa 1 käsitellään työturvallisuusohjeiden noudattamista. Tämä olisi mielekästä kirjata kattavammin ”opiskelija noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita”. Hyvän ja kiitettävän tason saavuttaminen edellyttäisi esityksen mukaisesti muuttuvien tilanteiden huomioimista sekä työturvallisuuden edistämistä.
- Ammattitaitovaatimuksen yhteyteen olisi perusteltua lisätä uusi kohta ”opiskelija tietää kuinka uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan”.

### **2.5. Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen edistäminen, 20 osp**

*Opiskelija työskentelee kasvatus- ohjaus- ja opetusalan arvoperustan, ammatitietoutta, säädösten, ohjaavien asiakirjojen ja toimintaperiaatteiden mukaan*

- Yhdenvertainen kohtelu on olennainen osa kasvatusta ja ohjausalan ammattilaisen ammatitietoutta. *JHL esittääkin ammattitaitovaatimuksen alle uutta kohtaa: opiskelija kohtelee asiakkaitaan ja työyhteisönsä jäseniä yhdenvertaisesti.*

*Opiskelija huolehtii oppilaan/opiskelijan turvallisuudesta ja toimii rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa säädösten ja oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti*

- *Ammattitaitovaatimuksen yhteyteen olisi perusteltua lisätä uusi kohta ”opiskelija tietää kuinka uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan”.*

## **2.9. Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp**

*Opiskelija työskentelee varhaiskasvatusta ohjaavien säädösten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaan*

- Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat merkittävässä asemassa sukupuolia koskevien stereotyyppisten näkemysten purkamisessa ja tasa-arvoisemman kulttuurin luomisessa. *JHL ehdottaa, että ammattitaitovaatimukseen lisätään kohta ”opiskelija osaa toimia sukupuolineutraalisti”.*

*Opiskelija suunnittelee työtään ja tekee monialaista yhteistyötä*

- Eri ammatteja edustavien työntekijöiden tehtävien tunteminen on edellytys monialaiselle yhteistyölle. *Siksi JHL esittääkin, että ammattitaitovaatimuksen yhteyteen lisätään uusi kohta ”opiskelija tuntee eri ammattiryhmien keskeiset tehtävät ja vastualueet”.*

*Opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja arvioi pedagogista toimintaa ja edistää osallisuutta varhaiskasvatuksessa*

- *JHL toteaa, että uusitun varhaiskasvatustuksen (36/1973) mukainen varhaiskasvatussuunnitelma ja tähän liittyvä pedagoginen painotus on huomioitu varhaiskasvatuksen ja perhe toiminnan osaamisalan tutkinnon osien perusteissa. Tämä on suuntaus, jota on syytä korostaa edelleen. Esimerkiksi lapsen eri kehitysvaiheet huomioiva pedagogiikka olisi mahdollista tuoda osaksi ammattitaitovaatimuksia.*
- *Pedagoginen toiminta edellyttää tietoa lapsen kehitysvaiheista ja -tehtävistä. Siksi JHL esittää, että ammattitaitovaatimukseen lisättäisiin uusi lapsen kehitysvaiheisiin liittyvä osaamista käsittelevä kohta ”opiskelija perehtyy lapsen psyykkiseen kehitykseen, kehitysteorioihin ja kehityksen havainnointiin”.*

*Opiskelija edistää lapsen omaehtoista leikkiä ja liikumista*

- *Varhaiskasvatustuksen painottaa pedagogiikkaa kaiken ikäisten kasvatuksessa. Leikkiä ja liikumista käsittelevän ammattitaitovaatimuksen yhteydessä olisi mahdollista painottaa pedagogiikan merkitystä ohjatussa leikissä ja liikunnassa.*

Opiskelija arvioi ja vahvistaa työkykyään, ylläpitää työturvallisuutta ja asiakasturvallisuutta

- Kohdassa 1 käsitellään työturvallisuusohjeiden noudattamista. Tämä olisi mielekästä kirjata kattavammin ”opiskelija noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita”. Hyvän ja kiitettävän tason saavuttaminen edellyttäisi esityksen mukaisesti muuttuvien tilanteiden huomioimista sekä työturvallisuuden edistämistä.
- Ammattitaitovaatimuksen yhteyteen olisi perusteltua lisätä uusi kohta ”opiskelija tietää kuinka uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan”.

## 2.11. Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 20 osp

Opiskelija järjestää retken ja leirin sekä ohjaa luonnossa liikkumista

- Kohdassa 8 käsitellään jokamiehen oikeuksia. Kiitettävän tason saavuttaminen edellyttää muun muassa jokamiehen oikeuksien mukaista toimintaa, kun taas tyydyttävä ja hyvä arvio edellyttää jokamiehen oikeuksien mukaista ohjausta mutta ei toimintaa. Lienee perusteltua, että ohjaajan edellytetään toimivan jokamiehen oikeuksien mukaisesti kaikilla vaatimustasoilla.

## 2.12. Nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen, 30 osp

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita

- Yhdenvertainen kohtelu on olennainen osa kasvatus- ja ohjausalan ammattilaisen ammatitietoutta. *JHL esittääkin ammattitaitovaatimuksen alle uutta kohtaa: opiskelija kohtelee asiakkaitaan ja työyhteisönsä jäseniä yhdenvertaisesti.*
- Ohjauksen ammattilaiset ovat merkittävässä asemassa sukupuolia koskevien stereotyyppisten näkemysten purkamisessa ja tasa-arvoisemman kulttuurin luomisessa. *JHL ehdottaakin, että ammattitaitovaatimukseen lisätään kohta ”opiskelija osaa toimia sukupuolineutraalisti”.*

Opiskelija työskentelee hyödyntäen tietoa nuoruudesta ja nuoruuden ilmiöistä

- On erittäin tärkeää, että nuoriso-ohjaajilla on valmiuksia käsitellä erilaisista sosiaalisista ja kulttuurisista taustoista tulevia nuoria sekä nuoria puhuttelevia ilmiöitä – niin myönteisiä kuin kielteisiäkin. Ammattitaitovaatimuksen kohdassa 3 kiitettävän tason opiskelijaa edellytetään huomioimaan muun muassa ääriajattelu. *Ääriajattelu on kuitenkin monitulkintainen käsite ja viittaa epäsuorasti maltillisen mielipiteen paremmuuteen. Siksi luontevampia käsitteitä ääriajattelun sijaan olisivat syrjinnän, rasismien ja seksismien sekä erilaisten fundamentalismin muotojen huomioiminen sekä näihin puuttuminen.*

Opiskelija edistää osallisuutta ja kannustaa vaikuttamiseen

- Järjestöillä ja vapaaehtoistoiminnalla on keskeinen rooli suomalaisessa demokraattisessa kulttuurissa. Ammatillisen koulutuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on tukea opiskelijan kehitystä yhteiskunnan jäsenyyteen ja osallisuuteen, missä yhdistyksillä on keskeinen roolinsa. *JHL*

*esittää ammattitaitovaatimuksen yhteyteen uutta kohtaa ”opiskelija ymmärtää järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan merkityksen demokratiassa ja kansalaisyhteiskunnassa.”*

*Opiskelija ohjaa nuoria eettiseen ajatteluun ja arvojen pohtimiseen*

- Turvallisen kasvuympäristön luominen edellyttää ohjaajilta ja kasvattajilta aktiivisia toimenpiteitä. Rasismi ja seksismi ovat keskeisiä syrjinnän muotoja niin nuorten kuin aikuistenkin keskuudessa, myös työelämässä. *Ammattitaitovaatimukseen olisi perusteltua lisätä kohta ”Opiskelija tunnistaa rasistisen ja seksistisen toiminnan ja puuttuu niihin aktiivisesti.” Kiitettävän tason saavuttaminen edellyttäisi tasavertaisuuden ja suvaitsevaisuuden aktiivista edistämistä.*

*Opiskelija työskentelee hyödyntäen digitaalisen nuorisotyön menetelmiä*

- Kohdassa 1 opiskelijan edellytetään hyödyntävän tietoa digitaalisen median merkityksestä nuorten elämässä. Kohdassa 2 käsitellään digitaalista kasvatusta ja kohdassa 3 digitaalisen nuorisotyön menetelmiä. *Näiden moninaisten käsitteiden sijaan olisi selkeämpää puhua digitaalisten toimintaympäristöjen merkityksestä ohjaus- ja kasvatustyössä. Näin kohdassa 1 ”opiskelija työskentelee hyödyntäen tietoa digitaalisten toimintaympäristöjen merkityksestä nuorten elämässä”; kohdassa 2 ”opiskelija tunnistaa digitaalisten toimintaympäristöjen mahdollisuudet ohjaus- ja kasvatustyössä, sekä kohdassa 3 ”hyödyntää digitaalisia toimintaympäristöjen mahdollistamia menetelmiä ohjauksessa”.*

*Opiskelija työskentelee monialaisessa yhteistyössä*

- Kohdan 3 vaatimustasoissa on havaittavissa epä johdonmukaisuutta. Sikäli jos opiskelijan edellytetään tyydyttävällä tasolla osaavan erottaa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimintaperiaatteet ja toimintamuodot toisistaan, olisi luontevaa, että hän kykenisi myös tunnistamaan oman työpaikkansa sektorin. *Siis myös tyydyttävällä tasolla on edellytettävä, että opiskelija on tosiasiallisesti ymmärtänyt eri sektoreiden toiminnalliset erot.*

## **2.13. Osallisuuden tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen, 30 osp**

*Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita*

- Kohdan 2 tyydyttävän osaamistason saavuttamiseksi opiskelijan edellytetään ”kohtaavan” ohjattavat tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja moninaisuutta kunnioittaen. Kuitenkin hyvän ja kiitettävän osaamistasojen yhteydessä opiskelijan edellytetään ”toimivan” tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja moninaisuutta kunnioittaen. Epäselväksi jää, mikä on tasapuolisen kohtaamisen ja toiminnan ero. *Opiskelijalta on edellytettävä kaikilla osaamistasoilla ohjattavien tasavertaista kohtelua. Siksi tulisi yksiselitteisesti vaatia, että opiskelijaa toimii ohjattavien kanssa tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja moninaisuutta kunnioittaen kaikilla osaamistasoilla.*

*Opiskelija pitää huolta omasta hyvinvoinnistaan ja turvallisuudestaan*

- *JHL katsoo, että olisi erittäin tärkeää, että osaamistavoitteeseen kirjataan lisäys ”opiskelija noudattaa työturvallisuutta koskevia säännöksiä, määräyksiä ja ohjeita”.*



- *JHL esittää, että ammattitaitovaatimukseen lisätään kohta ”opiskelija tietää kuinka uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan”.*

#### **2.14. Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö (A), 25 osp**

*Opiskelija noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita*

- Kohdan 2 tyydyttävän osaamistason saavuttamiseksi opiskelijan edellytetään ”kohtaavan” perheitä yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Kuitenkin hyvän ja kiitettävän osaamistasoilla yhteydessä opiskelijan edellytetään ”toimivan” perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Epäselväksi jää, mikä on tasapuolisen kohtaamisen ja toiminnan ero. *Opiskelijalta on edellytettävä kaikilla osaamistasoilla tasavertaista kohtelua. Siksi tulisi vaatia yksiselitteisesti, että opiskelija toimii perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasavertaisesti.*

*Opiskelija huomioi toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia*

- Kohdassa 3 opiskelijan edellytetään tyydyttävän tason saavuttamiseksi ”huomioivan” toiminnassaan lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia. Vastaavasti hyvän ja kiitettävän tason saavuttamiseksi hänen edellytetään ”huomioivan” lasten ja perheiden arvot, kulttuurit ja katsomukset ”yhdenvertaisesti”. JHL katsoo, että *yhdenvertaisen toiminnan vaatimus on ulotettava koskemaan kaikkia osaamistasoja, ja siksi myös tyydyttävän tason saavuttamiseksi opiskelijan on kohdeltava asiakkaitaan yhdenvertaisesti.*
- Ammattitaitovaatimuksessa huomioidaan kulttuurinen monimuotoisuus. Kulttuurisen moninaisuuden lisäksi kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaiset työskentelevät sukupuolisesti ja seksuaalisesti monimuotoisessa ympäristössä. *Siksi JHL esittää, että ammattitaitovaatimukseen lisättäisiin kohta ”opiskelija kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan”.*

#### **2.15. Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen ev.-lut. kirkon seurakuntien työympäristössä (B), 25 osp**

*Opiskelija noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä sekä kirkon varhaiskasvatusta ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita*

- Kohdan 2 tyydyttävän osaamistason saavuttamiseksi opiskelijan edellytetään ”kohtaavan” perheitä yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Kuitenkin hyvän ja kiitettävän osaamistasoilla yhteydessä opiskelijan edellytetään ”toimivan” perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Epäselväksi jää, mikä on tasapuolisen kohtaamisen ja toiminnan ero. *Opiskelijalta on edellytettävä kaikilla osaamistasoilla tasavertaista kohtelua. Siksi tulisi vaatia yksiselitteisesti, että opiskelija toimii perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.*

*Opiskelija huomioi toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia sekä vahvistaa lapsen ja perheen arvoja ja identiteettiä*



- Kohdassa 3 opiskelijan edellytetään tyydyttävän tason saavuttamiseksi ”huomioivan” toiminnassa lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia. Vastaavasti hyvän ja kiitettävän tason saavuttamiseksi hänen edellytetään ”huomioivan” lasten ja perheiden arvot, kulttuurit ja katsomukset ”yhdenvertaisesti”. JHL katsoo, että *yhdenvertaisen toiminnan vaatimus on ulotettava koskemaan kaikkia osaamistasoja, ja siksi myös tyydyttävän tason saavuttamiseksi opiskelijan on kohdeltava asiakkaitaan yhdenvertaisesti.*
- Ammattitaitovaatimuksessa huomioidaan kulttuurinen monimuotoisuus. Kulttuurisen moninaisuuden lisäksi kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaiset työskentelevät sukupuolisesti ja seksuaalisesti monimuotoisessa ympäristössä. *Siksi JHL esittää, että ammattitaitovaatimukseen liittäisiin kohta ”opiskelija kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan”.*

### 2.17. Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 20 osp

- JHL pitää erittäin tärkeänä, että tukea tarvitsevien ohjaaminen on kaikille kasvatuksen ja ohjauksen osaamisaloille yhteinen valinnainen tutkinnon osa. Varhaiskasvatuksen ja ohjaamisen ammattilaiset ovat usein päivittäin vuorovaikutuksessa tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa. Tutkinnon osa voisi hyvin olla kaikille kolmelle osaamisalalle pakollinen.

*Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita*

- Kohdan 2 tyydyttävän osaamistason saavuttamiseksi opiskelijan edellytetään ”kohtaavan” asiakkaat yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Kuitenkin hyvän ja kiitettävän osaamistason yhteydessä opiskelijan edellytetään ”toimivan” asiakkaiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Epäselväksi jää, mikä on tasapuolisen kohtaamisen ja toiminnan ero. *Opiskelijalta on edellytettävä kaikilla osaamistasoilla asiakkaiden tasavertaista kohtelua. Siksi tulisi vaatia yksiselitteisesti, että opiskelija toimii perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.*
- *JHL näkee, että ammattitaitovaatimuksessa olisi korostettava opiskelijan velvoitetta huomioida työturvallisuus. Lisäksi olisi tärkeää, että opiskelija tuntee, kuinka uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan.*

### 2.18. Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp

- JHL on tyytyväinen, että vapaaehtois- ja järjestötoiminta on kaikille kasvatuksen ja ohjauksen osaamisaloille yhteinen valinnainen tutkinnon osa. Vapaaehtois- ja järjestötoiminta on erityisen merkityksellinen nuoriso- ja yhteisöohjauksen työssä, missä kolmannen sektorin toimijat ovat keskeisiä toimijoita. JHL myös muistuttaa, että järjestöt tekevät arvokasta työtä maahanmuuttajien kotouttamisessa ja tämä olisi hyvä huomioida myös ammattitaitovaatimuksissa.

*Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita*

- Yhdistyslaki on tärkein yhdistystoiminnan säätelylähde. *Yhdistyslakia käsittelevässä kohdassa 1, kiitettävän tason saavuttamiseksi opiskelijalta olisi mahdollista edellyttää syvempää osaamisen tasoa. Kiitettävällä osaamistasolla opiskelija ymmärtää yhdistyslain merkityksen ja roolin jäsendemokratian vahvistajana.*
- *Työnantajavelvollisuuksien selkiyttämiseksi ja työntekijän oikeuksien turvaamiseksi olisi myös perusteltua sisällyttää osaamisvaatimukseen kohta ”opiskelija ymmärtää vapaaehtoistyön ja työsuhteessa tehtävän työn oikeudellisen eron”.*

*Opiskelija työskentelee tuntien järjestötoiminnan organisaatorakenteen ja toimintatavat*

- Kohdassa 2 tyydyttävällä tasolla opiskelija osaa kertoa järjestön strategiasta, säännöistä ja toiminnan perusteista. Hyvän ja kiitettävän osaamistason saavuttaakseen hänen on lisäksi hallittava yhdistyksen toiminnan ja talouden suunnittelun välineitä. *Olisi kuitenkin johdonmukaista, että myös osaamistasoilla hyvä ja kiitettävä opiskelijan edellytetään tuntevan järjestön sääntöjen merkityksen. Säännöissä määritellään yhdistyksen tavoitteet ja toimintamuodot, ja käytännössä säännöt toimivat yhdistyslain ohella keskeisenä järjestön toimintaa ohjaavana asiakirjana.*

*Opiskelija innostaa ja motivoi kansalaisia osallistumaan toimintaan*

- Kansalaistoimintaan innostamista koskevassa kohdassa 3 opiskelijan edellytetään innostavan uusia ja toiminnassa jo mukana olevia kansalaisia osallistumaan toimintaan. *Kansalaisuus ei juridisessa merkityksessään ole sinänsä toimintaan osallistumisen edellytys ja olisi siksi perustellumpaa käyttää muita käsitteitä.* Saavuttaakseen kiitettävän tason opiskelijan lisäksi tulee motivoida ja perustella osallistumisen merkitystä ihmisen hyvinvoinnille. Puhtaasti subjektiivisten motivaatioiden lisäksi ihmiset osallistuvat kansalaisyhteiskunnan toimintaan monesti epäitsekäistä syistä. Siksi kiitettävän tason saavuttamiseksi opiskelijan olisi kyettävä perustelemaan kansalaistoiminnan yhteiskunnallista merkitystä.

*Opiskelija ohjaa aktiivisen kansalaisyhteiskunnan toimintaa*

- Vapaaehtois- ja järjestötoimintaa käsittelevässä tutkinnon osassa olisi ensiarvoisen tärkeää korostaa järjestöjen merkitystä demokraattisina toimijoina sekä vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan roolin suomalaisessa demokratiassa. *Siksi JHL esittää lisättäväksi uutta kohtaa ”opiskelija ymmärtää järjestöjen merkityksen demokraattisina toimijoina sekä vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan roolin suomalaisessa yhteiskunnassa”.* Tyydyttävän, hyvän ja kiitettävän osaamistason eroina olisi opiskelijan kyky siirtyä sisällön tuntemisesta ymmärrykseen ja demokraattiseen kansalaistoimintaan innostamiseen.

## **2.19. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen, 30 osp**

- Varhaiskasvatuslaki painottaa pedagogiikan merkitystä kaikkien ikäryhmien kasvatustyössä. JHL pitääkin onnistuneena sitä, että varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalalle tarjotaan selkeästi pedagogiikkaan keskittyvää opintokokonaisuutta. *JHL näkisi kuitenkin perus-*

*teltuna, että tutkinnon osaa laajennettaisiin siten, että uudeksi ammattitaitovaatimukseksi asetettaisiin itse varhaiskasvatuksen pedagogiikka, jolloin opiskelijalta edellytettäisiin varhaiskasvatuksen pedagogiikan keskeisten periaatteiden, käsitteiden ja teorioiden tuntemusta, ymmärrystä ja soveltamista eri osaamistasojen mukaisesti.*

*Opiskelija edistää lapsen oppimista, osallisuutta ja vaikuttamisen taitoja*

- *Ammattitaitovaatimukseen tulisi lisätä kohta ”opiskelija toimii sukupuolineutraalien periaatteiden mukaisesti kohdellen lapsia oppijoina tasa-arvoisesti”.*

*Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa työnkuvansa mukaisesti pedagogista toimintaa tarjoamalla lapselle mahdollisuuksia leikkiin, liikkumiseen ja ilmaisuun*

- *Median hyödyntämistä koskevassa kohdassa 7 ajantasaisempaa olisi käsitellä media ja digitaalisten toimintaympäristöjen hyödyntämistä. Lisäksi digitaidot olisi mahdollista huomioida läpileikkaavasti muissakin ammattitaitovaatimuksissa.*

## **2.20. Yksilön, ryhmän ja yhteisön ohjaaminen, 35 osp**

*Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita*

- *Kohdan 2 tyydyttävän osaamistason saavuttamiseksi opiskelijan edellytetään ”kohtaavan” ohjattavat yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Kuitenkin hyvän ja kiitettävän osaamistasoilla yhteydessä opiskelijan edellytetään ”toimivan” ohjattavien kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Epäselväksi jää, mikä on tasapuolisen kohtaamisen ja toiminnan ero. Opiskelijalta on edellytettävä kaikilla osaamistasoilla ohjattavien tasavertaista kohtelua. Siksi tulisi yksiselitteisesti vaatia, että opiskelija toimii ohjattavien kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.*

*Opiskelija huolehtii ohjattavien kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta ja ottaa huomioon työturvallisuuteen liittyvät tekijät*

- *JHL esittää, että ammattitaitovaatimukseen lisätään kohta ”opiskelija tietää kuinka uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan”.*

## **Yhteenveto**

JHL esittää seuraavia huomioita kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon perusteista:

- *Kasvatusta ja ohjausalan perustutkinnon laaja-alaisuus on JHL:n näkemyksen mukaan perusteltua, sillä se johdattaa pääasiassa perusopetuksesta valmistuneet opiskelijat ammattialan perusteisiin monipuolisesti. Samalla perustutkinto ja ammattitutkinto on kuitenkin pidettävä selkeästi erillään toisistaan. Perustutkinnon laaja-alaisuus ei voi korvata ammattitutkinnon tarjoamaa alan syvällisempää ammattiin perehdyttävää osaamista.*
- *JHL tukee lähtökohtaisesti esitettyä kolmea nuorisotoiminnan ja yhteisöohjauksen, varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan sekä kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisalaa. Jälkimmäisen suhteen JHL kuitenkin esittää osaamisalan nimen tarkentamista muotoon ”Viittomakie-*

*len ja kommunikaation osaamisala”, sillä viittomakieli on osaamisalan keskeisin oppiaines ja viittomakieli on merkittävän väestönsosan tunnustettu kieli, ei vain kommunikaation väline.*

- JHL lähtökohtaisesti kannattaa esitettyä kasvatusta- ja ohjausalan perustutkinnon muodostumisen tapaa, vaikka esittääkin harkittavaksi tukea tarvitsevan ohjaamisen tutkinnon osaa pakolliseksi kaikille kolmelle kasvatusta- ja ohjausalan osaamisalalle. Varhaiskasvatusta ja ohjaamisen ammattilaiset ovat usein päivittäin vuorovaikutuksessa tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa. JHL pitää erittäin tärkeänä, että tukea tarvitsevien ohjaamisen tutkinnon osa on kaikille kasvatusta ja ohjauksen osaamisaloille yhteinen valinnainen tutkinnon osa.
- Tutkinnon perusteissa esitetty työympäristössä tapahtuva käytännön ammattitaidon osoittaminen on perustelua. JHL kuitenkin katsoo, että perustutkinnon haastavat tiedolliset sisällöt, jotka koskevat esimerkiksi alan lainsäädännön ja sopimusten osaamista tai teoreettista osaamista tulisi pääsääntöisesti osoittaa muuten kuin työssäolojaksolla. Näin varmistetaan tasalaatuinen ja riittävän korkea ammattitaito. Tämä olisi huomioitava kaikkien tutkinnon osien ammattitaitojen osoittamistapojen ohjeistuksessa.
- JHL toteaa, että uusitun varhaiskasvatusta lain (36/1973) mukainen varhaiskasvatusta suunnitelma ja tähän liittyvä pedagoginen painotus on huomioitu varhaiskasvatusta ja perhetoiminnan osaamisalan tutkinnon osien perusteissa. Tämä on suuntaus, jota on syytä korostaa edelleen. JHL näkisi kuitenkin perusteltuna, että tutkinnon osaa laajennettaisiin siten, että uudeksi ammattitaitovaatimukseksi asetettaisiin lapsen eri kehitysvaiheet huomioiva varhaiskasvatusta pedagogiikka.
- JHL on tyytyväinen, että vapaaehtois- ja järjestötoiminta on kaikille kasvatusta ja ohjauksen osaamisaloille yhteinen valinnainen tutkinnon osa. Vapaaehtois- ja järjestötoiminta on erityisen merkityksellinen nuoris- ja yhteisöohjaamisen työssä, missä kolmannen sektorin toimijat ovat keskeisiä toimijoita. Tutkinnon osassa olisi ensiarvoisen tärkeää korostaa järjestöjen merkitystä demokraattisina toimijoina sekä vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan roolia suomalaisessa demokratiassa. JHL myös muistuttaa, että järjestöt tekevät arvokasta työtä maahanmuuttajien kotouttamisessa ja tämä olisi hyvä huomioida myös ammattitaitovaatimuksissa.
- Digitaidot ja mediakasvatusta on huomioitu eräissä tutkinnon osissa. JHL kuitenkin katsoo, että teemat olisi mielekäästä huomioida läpileikkaavasti kaikkien tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa.
- JHL korostaa lausunnossaan työturvallisuuteen liittyvien tietojen ja taitojen osaamista kaikilla kasvatusta ja ohjauksen osaamisaloilla. Kasvatusta- ja ohjausalan ammattilaiset kohtaavat työssään myös väkivaltaisia asiakkaita. Siksi JHL esittää, että ammattitaitovaatimuksissa opiskelijalta edellytetään valmiutta kohdata uhka- ja väkivaltilanteet.
- Kasvatusta- ja ohjausalan tutkinnon ammattitaitovaatimuksissa tulee myös huomioida, että alalle valmistuville opiskelijoille on riittävä työoikeuksien ja oman alan keskeisten työehtosopimusten tuntemus.

- JHL näkemyksen mukaan opiskelijalta tulee aina edellyttää asiakkaiden ja työyhteisön jäsen-ten ammatillista ja yhdenvertaista kohtaamista sekä asiakkaiden itsemääräämisoikeuden kunnioittamista. Vaatimus tulee huomioida johdonmukaisesti kaikissa tutkinnon osissa. Yhdenvertainen kohtelu ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on olennainen osa kasvatus- ja ohjausalan ammatillaisen ammattietiikkaa.
- Tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksessa huomioidaan hyvin kulttuurinen monimuotoisuus. Kulttuurisen moninaisuuden lisäksi kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaiset työskentelevät sukupuolisesti ja seksuaalisesti monimuotoisessa ympäristössä. Siksi JHL esittää, että tutkinnonosien ammattitaitovaatimuksissa huomioitaisiin opiskelijan valmius kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan.
- Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat merkittävässä asemassa sukupuolia koskevien stereotyyppisten näkemysten purkamisessa ja tasa-arvoisemman kulttuurin luomisessa. JHL ehdottaa, että useiden kasvatuksen ja ohjauksen alan tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa opiskelijalta edellytettäisiin valmiutta toimia sukupuolineutraalisti.
- Turvallisen kasvuympäristön luominen edellyttää kasvatuksen ja ohjauksen ammattilaisilta aktiivisia toimenpiteitä. Rasismi ja seksismi ovat keskeisiä syrjinnän muotoja sekä nuorten että aikuistenkin keskuudessa, myös työelämässä. JHL katsookin, että ammattitaitovaatimuksissa opiskelijoilta tulisi edellyttää valmiutta edistää tasavertaisuutta ja suvaitsevaisuutta sekä puuttua rasistiseen ja seksistiseen käyttäytymiseen.

Lisätietoja:

Janne Hernesniemi  
koulutuspoliittinen asiantuntija  
[janne.hernesniemi@jhl.fi](mailto:janne.hernesniemi@jhl.fi)  
p. 050 361 1019

### Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry



Päivi Niemi-Laine  
puheenjohtaja



Håkan Ekström  
toimialajohtaja